

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

DRUGO ODJELJENJE

PREDMET MILIĆEVIĆ PROTIV CRNE GORE

(Predstavka br. 27821/16)

PRESUDA

STRAZBUR

6. novembar 2018. godine

Ova presuda će postati pravosnažna pod okolnostima predviđenim članom 44 stav 2 Konvencije. Može biti predmet redakcijske izmjene.

U predmetu Milićević protiv Crne Gore,

Evropski sud za ljudska prava (Drugo odjeljenje), na zasjedanju Vijeća u sastavu:

Robert Spano, *predsjednik*,
Julia Laffranque,
Ledi Bianku,
Paul Lemmens,
Jon Fridrik Kjølbro,
Stéphanie Mourou-Vikström,
Ivana Jelić, *sudije*,
i Stanley Naismith, *registrar Odjeljenja*,

Nakon vijećanja na sjednici zatvorenoj za javnost održanoj 9. oktobra 2018. godine,

Donosi sledeću presudu koja je usvojena tog dana:

POSTUPAK

1. Predmet je pokrenut predstavkom (br. 27821/16) koju je Sudu protiv Crne Gore, na osnovu člana 34 Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih ljudskih sloboda (u daljem tekstu: "Konvencija") podnio crnogorski državljanin, g-din Zdravko Milićević (u daljem tekstu podnosilac predstavke"), 11. maja 2016. godine.

2. Podnosioca predstavke je zastupao g-din R. Drakulović, advokat iz Podgorice. Vladu Crne Gore (u daljem tekstu: "Vlada") je zastupala njihova zastupnica, g-đa V. Pavličić.

3. Podnosilac predstavke je naveo, konkretno, da država nije preduzela preventivne mjere i na taj način ga zaštitila od napada mentalno oboljelog lica, kojeg su rizika državni organi bili svjesni.

4. Dana 19. septembra 2017. godine žalba o navodnom propustu države da preduzme preventivne mjere je komunicirana Vladi, a ostatak predstavke je proglašen neprihvatljivim na osnovu Pravila 54 stav 3 Poslovnika suda.

ČINJENICE**I. OKOLNOSTI PREDMETA**

5. Podnosilac predstavke je rođen 1966. godine i živi u Podgorici.

A. Napad na podnosioca predstavke i krivični postupak koji je uslijedio

6. Dana 29. ili 30. januara 2013. godine podnosilac predstavke je telefonom kontaktirao policiju i prijavio X da mu prijete.

7. Dana 1. februara 2013. godine X je ušao u lokal čiji je vlasnik bio podnosilac predstavke i pozvao ga da izađe napolje. Kada su izašli, X je počeo da udara podnosioca predstavke. Neki prolaznici su razdvojili X od podnosioca predstavke, nakon čega je X napustio lice mjesta govoreći "donijecu nož i čekić da te ubijem". Ubrzo nakon toga X se vratio u lokal sa kuhinjskim čekićem i počeo da udara podnosioca predstavke po glavi i svuda po tijelu, govoreći "ubiću te". Jedan od konobara i neki gosti su razdvojili X i podnosioca predstavke i odveli podnosioca predstavke na pružanje hitne medicinske pomoći. Dežurni ljekar u urgentnom centru je primijetio da je podnosilac predstavke pretrpio povredu glave veličine 4 cm sa 1 cm nanijete čekićem.

8. Istog dana podnosilac predstavke je pisanim putem podnio krivičnu prijavu protiv X nakon čega je X uhapšen. Dana 6. februara 2013. godine X je optužen za nasilničko ponašanje. Prilikom procesuiranja optužnice ispostavilo se da postoji još jedna optužnica protiv X koja je neriješena, podignuta 30. oktobra 2012. godine, na osnovu koje je optužen za ubadanje V.J. i nanošenje lakših tjelesnih povreda tom licu. Postupci po ove dvije optužnice su objedinjeni u jedan niz postupaka.

9. Dana 30. maja 2013. godine, Osnovni sud u Podgorici je utvrdio da je X kriv za nanošenje lakših tjelesnih povreda V.J. 9. oktobra 2012. godine i za nasilničko ponašanje protiv podnosioca predstavke 1. februara 2013. godine. Sud je odredio mjeru bezbjednosti obaveznog psihijatrijskog liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi lica X, i oduzimanje dva noža i kuhinjskog čekića.

10. Tokom postupka se ispostavilo da je X bio dugogodišnji psihijatrijski pacijent, da je patio od šizofrenije i da je nekoliko puta liječen u specijalističkoj psihijatrijskoj bolnici. Takođe se ispostavilo da je nekoliko puta napadao neke od komšija, izazvao požar u sopstvenom stanu i izazvao poplavu u susjednom stanu. Tokom postupka tetka X je izjavila da je oko tri mjeseca prije napada X postao agresivniji i da je kontakt sa njim smanjila na minimum. Sud je takođe utvrdio da je X ubo V.J. bez ikakvog razloga. Iz spisa predmeta se vidjelo da je nakon napada X uhapšen a zatim pušten, ali nije bilo podataka o tačnim datumima.

11. Sud je utvrdio da postoji direktna uzročna veza između mentalnog stanja X i krivičnog djela koje je počinio, da je postojala ozbiljna opasnost da bi mogao počinuti neko teže djelo, i da mu je potrebno psihijatrijsko liječenje kako bi se izbjeglo da se to dogodi.

12. Ova presuda je postala pravosnažna 20. juna 2013. godine. Dana 24. juna 2013. godine Osnovni sud je tražio da zatvorska uprava prebaci X u

specijalnu bolnicu u Kotoru. Dana 16. novembra 2015. godine Osnovni sud je obustavio izvršenje obaveznog stacionarnog psihijatrijskog liječenja i zamijenio ga obaveznim psihijatrijskim liječenjem na nestacionarnoj osnovi, dok god postoji potreba za liječenjem, ali ne duže od tri godine. Dana 12. aprila 2016. godine Osnovni sud je izdao nalog kojim je naloženo da se X podvrgne psihijatrijskom liječenju u Domu zdravlja. Ponovo je bio primljen u bolnicu u periodu od 22. avgusta i 21. oktobra 2016. godine, očigledno na svoj lični zahtjev. U periodu između 18. aprila 2016. godine i oktobra 2017. godine X je imao redovne mjesečne kontrole kod specijaliste.

B. Građanski postupci

13. Dana 27. maja 2013. godine podnosilac predstavke je pokrenuo građanski postupak protiv države tražeći 1.700,00 eura za nadoknadu nematerijalne štete. On je tvrdio, u suštini, da je X već napadao druge ljude prije njega, uključujući V.J. četiri mjeseca ranije. Štaviše, podnosilac predstavke je prijavio X policiji zbog prijetnji prije napada. Zbog toga što država nije preduzela bilo koju preventivnu mjeru u vezi X, on je napao podnosioca predstavke koji je pretrpio ozbiljne povrede.

14. Tokom postupka, 20. decembra 2013. godine sud je saslušao Z.Đ., policijskog službenika, koji je duže od deset godina bio u patroli u susjedstvu gdje je živio X i gdje se nalazi lokal podnosioca predstavke. On je izjavio da je dva ili tri dana prije napada podnosilac predstavke pozvao policiju da prijavi X koji mu je “stvarao probleme” i koji je rekao podnosiocu predstavke “da će vidjeti ko je glavni u kraju”. Nakon ove prijave, Z.Đ. je tražio X da bi razgovarao sa njim ali ga nije mogao naći tokom naredna dva dana. Nakon što je podnosilac predstavke napadnut, Z.Đ. je otišao na lice mjesta i “znajući da je X uvijek nosio nož ili neko drugo hladno oružje”, pitao ga je da li ima nož. Kao odgovor, X je uzeo nož iza leđa i predao mu ga. Z.Đ. je dalje izjavio da je policija često dobijala prijave zbog buke, nereda i napada koje je izazivao X. Policija je uvijek sa X imala “informativni razgovor” i o tome uredno obavještavala Osnovnog državnog tužioca. Ipak, on nije znao da li su ove žalbe dalje procesuirane.

15. Dana 19. februara 2015. godine, Osnovni sud je donio presudu protiv podnosioca predstavke. Sud je utvrdio da je policija postupila kako je propisano, naročito uzimajući izjave od X i dostavljajući ih nadležnom tužiocu na dalje procesuiranje. Dodatno, nakon napada X je krivično gonjen i proglašen krivim. Stoga, nije bilo nepostupanja, pa na osnovu toga država nije odgovorna za nematerijalnu štetu koju je pretrpio podnosilac predstavke. Pozivajući se na član 148(1) Zakona o obligacionim odnosima, sud je utvrdio kako slijedi:

“Sud odbija kao činjenično i pravno neosnovane navode podnosioca predstavke da je država bila u obavezi da izvrši hospitalizovanje X prije predmetnog događaja, jer su

državni organi odredili hospitalizovanje čim su se stekli uslovi za to. Činjenica da je to bio predmetni slučaj ne utiče na drugačiji zaključak suda. Sud je zaključio da su državni organi postupili u skladu sa zakonom i njihovim ovlaštenjima povodom ovog događaja i događaja koji su prethodili, pa se, na osnovu toga, nijesu stekli uslovi za ostvarivanje prava na naknadu”.

16. Dana 20. aprila 2015. godine Viši sud je potvrdio prvostepenu presudu. Utvrdio je, u suštini, da ne postoji uzročna veza između postupaka države i nastale štete, s obzirom da je povreda podnosioca predstavke bila rezultat napada trećeg lica. S toga, nije bilo odgovornosti države da mu nadoknadi traženu štetu. Sud je tvrdio da je ispitaio ostale podneske, ali je utvrdio da oni nijesu uticali na presudu.

17. Dana 12. juna 2015. godine podnosilac predstavke je uložio ustavnu žalbu. U suštini je tvrdio da: (a) država nije na odgovarajući način reagovala kada je X napao V.J.; (b) četiri mjeseca nakon toga, X je napao i povrijedio podnosioca predstavke; i (c) tri dana prije napada podnosilac predstavke je prijavio policiji da mu je X prijetio. Na osnovu toga, država je bila odgovorna, s obzirom da je imala saznanja o tomo kakva je X osoba, a nije reagovala. Podnosilac predstavke se pozvao na član 28 Ustava (vidjeti donji stav 22), i na nalaz Suda u predmetu *Branko Tomašić i drugi protiv Hrvatske* u vezi sa članom 2 Konvencije.

18. Dana 14. oktobra 2015. godine Ustavni sud je odbacio ustavnu žalbu podnosioca predstavke, nalazeći, konkretno:

“[Podnosilac predstavke] se žalio na povredu svojih prava u suštini osporavajući utvrđene činjenice.

Ustavni sud ističe da nije nadležan da supstituiše redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je zadatak redovnih sudova da to urade (vidjeti Evropski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. maja 2005. godine, broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je da ispita da li je postupak u cjelini bio pravičan na način na koji to zahtijeva član 6 stav 1 Evropske konvencije i da li odluke redovnih sudova krše ustavna prava. Prema tome, Ustavni sud u okviru njegovih nadležnosti ne može da zamijeni svojom procjenom činjenica procjenu redovnih sudova, jer je na tim sudovima da cijene dokaze i utvrde relevantne činjenice od značaja za ishod postupka. Stoga, u konkretnom slučaju predmetna ustavna žalba je očigledno (*prima facie*) neosnovana.”

Odluka je uručena podnosiocu predstavke 13. januara 2016. godine najranije.

C. Ostale relevantne okolnosti

19. Dana 10. juna 2003. godine X je proglašen krivim za težak saobraćajni prekršaj i osuđen je na šest mjeseci zatvora, i uslovno na dvije godine. Dana 28. juna 2006. godine optužen je za izazivanje požara u svom stanu i određeno mu je obavezno vanstacionarno psihijatrijsko liječenje.

20. Prije 24. juna 2013. godine (vidjeti gornji stav 12) X je hospitalizovan nekoliko puta: (a) tokom neodređenog perioda 1997. godine; (b) od 29. novembra do 19. decembra 2001. godine; (c) od 25. jula 2003. godine do 8. jula 2004. godine (nakon sudske odluke od 21. jula 2003. godine sa tim u vezi, nakon što je izazvao požar u stanu; kada je smatrano da je postigao stabilno kliničko stanje, X je otpušten iz bolnice); (d) od 31. januara do 21. februara 2006. godine; (e) od 23. jula do 29. septembra 2006. godine; (f) dana 15. februara i 13. marta 2007. godine (po preporuci Doma zdravlja Podgorica nakon žalbi komšija X); (g) od 5. juna do 25. jula 2008. godine; i (h) od 24. septembra 2012. godine do 3. oktobra 2012. godine. Izgleda da je taj period hospitalizacije nastupio zbog pokušaja X da izvrši samoubistvo uzimanjem velike količine lijekova. Ipak, u otpusnoj listi od 3. oktobra 2012. godine je navedeno da X “nije želio da ostane u bolnici uprkos upornom insistiranju ordinarijusa da nastavi sa bolničkim liječenjem. Propisane su mu kontrole na sedam dana kod nadležnog psihijatra u Domu zdravlja”. Nema informacija o tome da li je X imao bilo kakvo liječenje ili medicinske kontrole nakon toga. Jasno je iz spisa predmeta da je između perioda hospitalizacije 2008. godine i 2012. godine, X posjetio psihijatra najmanje tri puta: 1. novembra 2010. godine, 22. septembra i 11. oktobra 2011. godine. U dva od tri medicinska izvještaja je navedeno da X redovno uzima terapiju.

21. Dana 13. decembra 2013. godine X je lišen poslovne sposobnosti na predlog lokalnog centra za socijalni rad od 14. novembra 2013. godine. Neodređenog datuma nakon toga centar za socijalni rad mu je odredio pravnog staratelja.

II. RELEVANTNO DOMAĆE PRAVO I PRAKSA

A. Ustav Crne Gore (objavljen u “Sl. listu Crne Gore”, br. 001/07 i 038/13)

22. Članom 28 Ustava se jemči dostojanstvo i sigurnost čovjeka, nepovredivost njegovog ili njenog psihičkog i fizičkog integriteta i njegove ili njene privatnosti i ličnih prava.

B. Zakonik o krivičnom postupku (objavljen u „Sl. listu Crne Gore“, br. 057/09, 049/10, 047/14, 002/15, 035/15, 058/15 i 028/18)

23. Članovima 18, 19, 44, 45, 59 i 271, posmatranim skupa, predviđeno je, *inter alia*, da krivični postupak može biti pokrenut na zahtjev ovlašćenog tužioca. Za krivična djela za koja se goni po službenoj dužnosti, ovlašćeni tužilac će biti državni tužilac. Ipak, državno tužilaštvo će odlučiti da li je

podizanje optužnice ograničeno principom zakonitosti, koje zahtijeva da mora da postupa kad god postoji osnovana sumnja da je počinjeno krivično djelo za koje se goni po službenoj dužnosti. Za krivična djela za koja se goni po privatnoj tužbi, ovlašćeni tužilac će biti oštećeni kao privatni tužilac.

24. Članom 59 je predviđeno da kada državni tužilac nađe da nema osnova da preduzme gonjenje, o tome će obavijestiti oštećenog, koji će imati pravo da preduzme gonjenje u predmetu u svoje lično ime, kao „oštećeni kao tužilac“, u roku od osam dana od dana kada je obaviješten o toj odluci.

25. Članom 254 predviđeno je, *inter alia*, da su sva fizička i pravna lica koja obavljaju javnu funkciju ili koja se profesionalno bave zaštitom i obezbjeđenjem ljudi i imovine, dužna da prijave krivična djela za koja se goni po službenoj dužnosti, o kojima su obaviješteni ili za koja saznaju u vršenju svoje dužnosti.

26. Članom 256, *inter alia*, predviđeno je da se krivična prijava podnosi nadležnom državnom tužiocu, pisano ili usmeno. Ako je prijava saopštena telefonom, o tome se mora sačiniti službena zabilješka. Ako je prijava podnijeta sudu, policiji ili nenadležnom državnom tužiocu, oni će prijavu primiti i odmah dostaviti nadležnom državnom tužiocu.

C. Krivični zakonik Crne Gore (objavljen u „Sl. listu RCG“ – „Sl. listu CG“ – br. 070/03, 013/04 i 047/06 i u „Sl. listu CG“, br. 040/08, 025/10, 073/10, 032/11, 064/11, 040/13, 056/13, 014/15, 042/15, 058/15 i 044/17)

27. Članom 168 su predviđena krivična djela ugrožavanja bezbjednosti drugih lica. Konkretno, predviđeno je da ko ugrozi sigurnost nekog lica prijetnjom da će napasti na život ili tijelo tog lica, ili njemu bliskog lica, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine. Ako djelo izazove uznemirenost građana, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

D. Zakon o zaštiti i ostvarivanju prava mentalno oboljelih lica (objavljen u „Sl. listu RCG“, br. 032/05 i „Sl. listu CG“, br. 073/10, 040/11 i 027/13)

28. Članom 33 predviđeno je da kada službena lica zadužena za unutrašnje poslove posumnjaju da se radi o mentalno oboljelom licu, dužna su da, bez odlaganja, to lice dovedu u najbližu zdravstvenu ustanovu radi pregleda. Ovi službenici mogu, naročito u hitnim slučajevima, dovesti mentalno oboljelo lice u psihijatrijsku ustanovu, ukoliko se osnovano sumnja da on ili ona može ugroziti sopstveni život ili zdravlje, ili život ili zdravlje drugih.

E. Zakon o unutrašnjim poslovima (objavljen u „Sl. listu CG“, br. 044/12, 036/13 i 001/15)

29. Članom 10 predviđeno je da policija ima obavezu da štiti bezbjednost građana i Ustavom utvrđena prava i slobode; da sprječava vršenje i otkriva krivična djela i prekršaje; da pronade učinioce krivičnih djela i dovede ih pred nadležne organe.

30. Članom 23 definisana su ovlašćenja policije. Ona uključuju privođenje osumnjičenog, privremeno ograničenje slobode kretanja, davanje upozorenja i izdavanje naređenja.

31. Članom 53 predviđeno je da će policijski službenik upozoriti lice za koje postoji vjerovatnoća da: (a) svojim ponašanjem može dovesti u opasnost svoju bezbjednost ili bezbjednost drugog lica, ili ugroziti javni red i mir; (b) može izvršiti krivično djelo za koje se goni po službenoj dužnosti ili prekršaj.

F. Zakon o obligacionim odnosima (objavljen u „Sl. listu CG“, br. 47/08 i 04/11)

32. Članovima 148 i 149 navedeni su različiti osnovi za traženje naknade za materijalnu i nematerijalnu štetu, uključujući štetu za povredu prava ličnosti. Konkretno članom 148(1) je predviđeno da ko drugome prouzrokuje štetu, dužan je da je naknadi, ukoliko ne dokaže da je šteta nastala bez njegove krivice.

33. Članom 166(1) predviđeno je da pravno lice odgovara za štetu koju njegov organ prouzrokuje trećem licu u vršenju ili u vezi sa vršenjem svojih funkcija.

34. Članovima 206-207 predviđeno je da svako ko pretrpi strah, fizičke ili duševne bolove kao posljedica povrede prava ličnosti, ima pravo da tuži za novčanu naknadu pred građanskim sudom i, dodatno, da zahtijeva ostale oblike naknade „koji mogu omogućiti“ dodjelu adekvatne nematerijalne naknade. Članom 207 predviđeno je da prava ličnosti uključuju fizički i psihički integritet, i pravo na zaštitu privatnog života.

G. Relevantna domaća praksa

35. Dana 24. septembra 2015. godine, Vrhovni sud (Rev. br. 578/15) utvrdio je da je država odgovorna za pretrpljenu štetu kao posljedica napada mentalno oboljelog lica, jer ovlašćeni službenici koji su znali za mentalno oboljelo lice nijesu to lice odveli u psihijatrijsku ustanovu na pregled. U tom slučaju mentalno oboljelo lice je napalo maloljetnika nožem. U krivičnim postupcima koji su uslijedili on je proglašen krivim za pokušaj ubistva i određeno je da se podvrgne obaveznom psihijatrijskom liječenju u bolnici.

Tokom građanskog postupka utvrđeno je da su se komšije ranije žalile na napadača policiji u nekoliko navrata. Sud je utvrdio da je policija znala, ili morala znati, za mentalno oboljelo lice, s obzirom na prethodne pritužbe komšija u tom smislu, pa su na osnovu toga imali obavezu da preduzmu sve radnje da zaštite živote građana.

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANA 8 KONVENCIJE

36. Podnosilac predstavke se žalio na osnovu člana 2 Konvencije da zbog nepreduzimanja neophodnih mjera, država nije spriječila napad na njega od strane mentalno oboljelog lica, kojeg rizika je policija bila svjesna.

37. Vlada je osporila ovaj argument.

38. Sud ponavlja da je obim predmeta koji mu je upućen prilikom izvršavanja prava na pojedinačnu predstavku određen žalbom podnosioca predstavke. Žalba se sastoji od dva elementa: činjeničnih navoda i pravnih argumenata. Na osnovu *jura novit curia* principa, Sud nije obavezan zakonskim osnovima koje je naveo podnosilac predstavke na osnovu Konvencije i Protokola uz nju i ima ovlašćenja da odluči o karakterizaciji koju će na osnovu prava dati činjenicama žalbi ispitujući ih na osnovu članova ili odredbi Konvencije koje su različite od onih na koje se poziva podnosilac predstavke (vidjeti *Radomilja i drugi protiv Hrvatske*, [VV], br. 37685/10 i 22768/12, stav 126, ECHR 2018).

39. Sud smatra da žalba u konkretnom predmetu treba da bude ispitana na osnovu člana 8 Konvencije (vidjeti, *mutatis mutandis*, *Sandra Janković protiv Hrvatske*, br. 38478/05, stav 27, 5. mart. 2009. godine i *A. protiv Hrvatske*, br. 55164/08, stav 57, 14. oktobar 2010. godine) koji glasi kako slijedi:

“1. Svako ima pravo na poštovanje svog privatnog i porodičnog života, doma i prepiske.

2. Javne vlasti se neće miješati u vršenje ovog prava sem ako to nije u skladu sa zakonom i neophodno u demokratskom društvu u interesu nacionalne bezbjednosti, javne bezbjednosti ili ekonomske dobrobiti zemlje, radi sprječavanja nereda ili kriminala, zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih.”

A. Prihvatljivost

40. Vlada je tvrdila da podnosilac predstavke nije iscrpio sve domaće pravne lijekove koji su mu bili na raspolaganju. Konkretno, nije podnio krivičnu prijavu u formi koju propisuje zakon, već se umjesto toga policiji žalio na X samo telefonskim putem. Vlada je tvrdila da je zakonodavstvo u

tom smislu precizno i pozvala se na član 256 Zakonika o krivičnom postupku.

41. Podnosilac predstavke je osporio prigovore Vlade. Tvrdio je da je relevantnim zakonima predviđena mogućnost podnošenja krivične prijave telefonskim putem, što je on i uradio.

42. Čak i pod pretpostavkom da je podnošenje krivične prijave prije nezgode bilo neophodno u cilju iscrpljivanja lijekova, Sud primjećuje da je članom 256 eksplicitno predviđena mogućnost podnošenja krivične prijave ne samo pismenim putem već takođe i usmeno, uključujući i podnošenje prijave putem telefona (vidjeti gornji stav 26). Kako nije sporno da je podnosilac predstavke prijavio X policiji telefonom, prigovori Vlade u tom smislu moraju biti odbijeni.

43. Sud primjećuje da žalba podnosioca nije očigledno neosnovana u smislu člana 35 stav 3 (a) Konvencije. Dalje primjećuje da nije neosnovana ni po bilo kom drugom osnovu. Stoga, mora biti proglašena prihvatljivom.

B. Osnovanost

1. Podnesci stranaka

(a) Vlada

44. Vlada je priznala da je država imala pozitivne obaveze, na osnovu članova 2 i 8 Konvencije, da zaštiti život pojedinca, kao i njegov ili njen fizički ili moralni integritet od drugih pojedinaca. Ipak, ono što se mora uzeti u obzir su teškoće u radu policije u modernom društvu; nepredvidljivost ljudskog ponašanja i operativni izbori koje treba napraviti; da nemoguć ili neproporcionalan teret nije stavljen na državne organe; kao i uravnoteženost koja treba da bude postignuta između javnog interesa i interesa pojedinca, u kom smislu država ima široko polje slobodne procjene.

45. Vlada je izjavila da su državni organi znali da je X dugogodišnji psihijatrijski pacijent, ali policija i sudovi nijesu mogli predvidjeti i nadgledati ponašanje psihijatrijskih pacijenata, imajući na umu obim posla koji su imali. Takođe, državni organi nijesu mogli znati za postojanje konkretnog rizika za podnosioca predstavke, s obzirom da nije podnio formalnu krivičnu prijavu protiv X, i s obzirom da je X konstantno bio pod nadzorom i na terapiji.

46. Ipak, bez obzira na sve to, državni organi su postupili blagovremeno i preduzeli su sve moguće i neophodne mjere kako bi spriječili napad kao i nakon napada. Konkretno, ovlašćeni službenik koji je primio poziv podnosioca predstavke, pokušao je da nađe X, ali bez uspjeha, jer se X nije pojavio ni u komšiluku niti u stanu u kojem je živio sve do samog napada, zbog kojeg Vlada izražava svoje žaljenje. Nakon napada X je uhapšen i krivično gonjen, a određena je i mjera obaveznog stacionarnog

psihijatrijskog liječenja. Kada su se stekli uslovi, ta mjera je zamijenjena adekvatnim liječenjem na nestacionarnoj osnovi. Takođe je lišen radne sposobnosti i određen mu je zakonski staratelj. Zakonskim mehanizmima koji su bili primijenjeni u konkretnom predmetu, shodno tome, su ispunjene pozitivne obaveze države u skladu sa članom 8. U smislu članova 148, 166 i 207 Zakona o obligacionim odnosima, zahtjev podnosioca predstavke za naknadu štete je takođe pravilno odbijen sa razloga koje su sudovi jasno obrazložili.

47. Vlada je dalje tvrdila da je uopšte, X bio liječen u skladu sa važećim procedurama. Konkretno, nakon što je izazvao požar u svom stanu, on je uhapšen i pritvoren, a nakon toga privremeno smješten u psihijatrijsku bolnicu. Otpušten je tek kada se smatralo da se nalazi u zadovoljavajućem kliničkom stanju. Takođe mu je određeno da se podvrgne obaveznom psihijatrijskom liječenju na vanstacionarnoj osnovi 2006. godine, i, dodatno, hospitalizovan je u određenim periodima tokom 2007., 2008. i 2012. godine,

48. Vlada je istakla da činjenica da je X ubo V.J. nije bila predmet konkretne predstavke pa je stoga nije komentarisala.

49. Vlada je zaključila da je država ispunila pozitivne obaveze da zaštiti podnosioca predstavke i da nije bilo povrede Konvencije.

(b) Podnosilac predstavke

50. Podnosilac predstavke je tvrdio da se Vlada više fokusirala na ono što se desilo nakon napada, nego na ono što se desilo prije njega. On je izjavio da je naknadno lišavanje poslovne sposobnosti lica X kao i implementacija preventivnih mjera nakon 2016. godine bez značaja. Prije napada državni organi nijesu redovno nadgledali sprovođenje psihijatrijskog liječenja na nestacionarnoj osnovi, na primjer pribavljanjem izvještaja odgovornih psihijatara, kako bi saznali da li se X redovno podvrgava liječenju i uzimanju lijekova. Podnosilac predstavke nije tražio od državnih organa da nadgledaju sve psihijatrijske bolesnike, kako je to tvrdila Vlada, već samo onog koji mu je prijetio.

51. Podnosilac predstavke je dalje tvrdio da Vlada nije dostavila dokaz da je u vrijeme kada je prijavio X, policija imala hitnije zadatke kojima je trebala da se bavi. Državni organi su bili svjesni zdravstvenog stanja X, s obzirom da je on od ranije bio poznat policiji, pa je, stoga, njegovo ponašanje bilo predvidljivo i očekivano. Dodatno, državni organi su znali da je on prijetio podnosiocu predstavke. Na osnovu toga, oni su bili u obavezi da reaguju bez odlaganja, da pozovu ili upozore X, ili da ga odvedu u medicinsku ustanovu. Ipak, X nije bio ni pritvoren ni odveden u medicinsku ustanovu nakon što je ubo V.J. ni nakon što ga je podnosilac predstavke prijavio policiji. Da je to urađeno, on bi bio spriječen da naudi drugima, ali je ostao slobodan i bez nadzora. Tek nakon napada na podnosioca

predstavke on je uhapšen i pritvoren, i određeno mu je obavezno stacionarno liječenje. Stoga, državni organi nijesu implementirali zakonski okvir koji štiti od nasilnog ponašanja drugih, jer je njihovo postupanje bilo neblagovremeno.

52. Podnosilac predstavke se pozvao, *inter alia*, na članove 10, 23 i 53 Zakona o unutrašnjim poslovima (vidjeti gornje stavove 29-31).

2. Procjena Suda

53. Relevantni principi u vezi člana 8 su iznijeti, na primjer, u *Aksu protiv Turske* [VV], br. 4149/04 i 41029/04 stav 59, ECHR 2012 i *Sandra Janković protiv Hrvatske*, br. 38478/05, stavovi 44-45, 5. mart 2009. godine.

54. Sud je prethodno utvrdio, u brojnim kontekstima, da koncept privatnog života u smislu člana 8 Konvencije uključuje fizički i psihički integritet ličnosti (vidjeti, na primjer, *Denisov protiv Ukrajine*, [VV], br. 76639/11, stav 95, 25. septembar 2018. godine i *Von Hannover protiv Njemačke*, br. 59320/00, stav 50, ECHR 2004-VI). Dok je osnovni cilj člana 8 da zaštiti pojedinca od proizvoljnog miješanja državnih organa, mogu postojati dodatne pozitivne obaveze svojstvene djelotvornom poštovanju privatnog života koje mogu uključivati usvajanje mjera u oblasti odnosa između pojedinaca (vidjeti *Bărbulescu protiv Rumunije* [VV], br. 61496/08, stav 115, 5. septembar 2017. godine (izvodi); *Tavli protiv Turske*, br. 11449/02, stav 28, 9. novembar 2006. godine; i *Mikulić protiv Hrvatske*, br. 53176/99, stav 57, ECHR 2002-I). U tom smislu, države moraju da održavaju i primjenjuju u praksi odgovarajući pravni okvir koji pruža zaštitu od nasilnih postupaka privatnih lica (vidjeti *Söderman protiv Švedske* [VV], br. 5786/08, stav 80, ECHR 2013 i *Isaković Vidović protiv Srbije*, br. 41694/07, stav 59, 1. jul 2014. godine i izvori tamo citirani).

55. Međutim, granice između pozitivnih i negativnih obaveza države na temelju te odredbe ne mogu se precizno definisati. Mjerodavna načela su usprkos tome, slična. U oba konteksta potrebno je uzeti u obzir pravičnu ravnotežu koju treba uspostaviti između suprotstavljenih interesa pojedinca i zajednice kao cjeline; a u oba konteksta država uživa određenu slobodu procjene (vidjeti *Tavli protiv Turske*, gore citirana, stav 29, i *Jeunesse protiv Holandije* [VV], br. 12738/10, stav 106, 3. oktobar 2014. godine).

56. Sud ponavlja da njegov zadatak nije da zamijeni nadležne državne organe u određivanju najprikladnijih metoda za zaštitu pojedinaca od napada na njihov lični integritet, nego da preispita, na temelju Konvencije, odluke koje su te vlasti donijele u vršenju svog ovlašćenja slobode procjene. Sud će stoga ispitati je li tužena država, u postupanju s predmetom podnosioca predstavke, prekršila pozitivnu obavezu iz člana 8 Konvencije (vidjeti, *mutatis mutandis*, *Sandra Janković*, gore citirana, stav 46).

57. Vraćajući se na predmetni slučaj, Sud prvo primjećuje da crnogorski zakonodavni okvir predviđa krivično djelo ugrožavanja nečije sigurnosti. Sud dalje primjećuje da crnogorsko krivično pravo pravi razliku između krivičnih djela za koje gonjenje preduzima državni tužilac i krivičnih djela za koje se gonjenje preduzima od strane privatnog tužioca. Takođe je predviđeno da oštećena strana može djelovati kao supsidijarni tužilac. Kada su u pitanju krivična djela za koja krivično gonjenje preduzima državni tužilac, a kada on odbije da preduzme krivično gonjenje, po bilo kom osnovu, oštećena strana može preduzeti gonjenje kao supsidijarni tužilac. U tim okolnostima, Sud je zadovoljan da, u konkretnom predmetu, domaći zakonodavni okvir, kao takav, predviđa dovoljnu zaštitu (vidjeti *Alković protiv Crne Gore*, br. 66895/10, stav 68, 5. decembar 2017. godine, i *Isaković Vidović*, gore citirana, stav 62).

58. Sud dalje primjećuje da se prijetnja koju je predstavljao X, što čini osnovu žalbe podnosioca predstavke na osnovu člana 8 Konvencije, ostvarila u konkretan čin fizičkog nasilja, koji je za rezultat imao povredu glave podnosioca predstavke (vidjeti, *a contrario*, *Hajduová protiv Slovačke*, br. 2660/03, stav 49, 30. novembar 2010. godine, u kojoj je Sud utvrdio da je država prekršila pozitivne obaveze na osnovu člana 8 čak i u situaciji gdje se prijetnje protiv podnosioca predstavke nijesu ostvarile).

59. Sud cijeni da su nadležni organi intervenisali nakon što je X napao podnosioca predstavke: on je bio uhapšen, krivično gonjen i određeno je da se podvrgne obaveznom stacionarnom psihijatrijskom liječenju. Takođe je jasno da je od 18. aprila 2016. godine on redovno medicinski posmatran (vidjeti gornji stav 12, *in fine*). Ipak, Sud ne može da previdi činjenicu da zbog neaktivnosti organa i činjenice da nijesu obezbijedili da podnosilac predstavke bude zaštićen nakon što mu je X prijetio, ili da za X nijesu obezbijedili psihijatrijsko liječenje nakon što je ubo V.J. dovelo do toga da se ostvare prijetnje podnosiocu predstavke. Država je intervenisala tek nakon što je X napao podnosioca predstavke. Sa tim u vezi, Sud ponavlja da su domaći organi imali obavezu da preduzmu razumne preventivne mjere kada su “znali ili su morali znati u tom vremenu za postojanje realnog i neposrednog rizika” po život ili tjelesni integritet identifikovanog lica (vidjeti, *mutatis mutandis*, *Osman protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 28. oktobar 1998. godine, stav 116, *Reports of Judgments and Decisions 1998-VIII*).

60. Nesporno je u konkretnom predmetu da je podnosilac predstavke obavijestio policiju da mu je X prijetio. Stoga, oni su toga bili svjesni. Iako prijetnja sama po sebi nije mogla zvučati previše prijeteće, bila je spojena sa još nekoliko drugih činjenica. Prvo, manje od četiri mjeseca prije prijetnje i napada na podnosioca predstavke X je napustio bolnicu iako je ordinirajući ljekar smatrao da je potrebno da nastavi sa bolničkim liječenjem (vidjeti gornji stav 20). Drugo, u vrijeme kada se podnosilac predstavke žalio policiji na prijetnje X, policija je bila dobro upoznata sa činjenicom da je X

već napadao druge, s obzirom da su često dobijali izvještaje u tom smislu (vidjeti gornji stav 14). Poslednji takav napad je bio šest dana nakon što je napustio bolnicu uprkos preporuci ljekara, kada je ubo V.J. bez razloga, nanoseći mu lake tjelesne povrede. Nema dokaza u spisima predmeta da je nakon tog napada i prije napada na podnosioca predstavke, X bio odveden u bilo koju medicinsku ustanovu radi procjene da li predstavlja prijetnju za druge. Iako je protiv njega zbog toga podignuta optužnica, ona nije procesuirana sve do napada na podnosioca predstavke, kada su dvije optužnice procesuirane skupa (vidjeti gornji stav 8). Treće, policija je, po sopstvenom priznanju, takođe znala da je X uvijek nosio nož ili drugo slično oružje. Ipak, jedina mjera koju su državni organi preduzeli je bila od strane policije, koja je tražila X u naselju.

61. Prema tome, Sud primjećuje da: (a) državni organi su bili svjesni činjenice da je X bio dugogodišnji psihijatrijski pacijent, da je imao istoriju nasilnog ponašanja, koje je uključivalo napade na susjede, izazivanje požara u sopstvenom stanu i prouzrokovanje poplave u stanu susjeda, i da je uvijek nosio nož ili drugo slično oružje; takođe su bili svjesni prethodnog krivičnog dosijea X kao i da su tokom ovih postupaka sudovi utvrdili uzročnu vezu između mentalnog stanja X i djela koja je počinio; (b) četiri mjeseca prije napada na podnosioca predstavke X je napustio bolnicu svojevoljno i suprotno preporuci ljekara; (c) nekoliko dana nakon što je napustio bolnicu ubo je V.J. bez ikakvog razloga; (d) nema dokaza da je X medicinski ispitivan nakon napada na V.J. kako bi se obezbijedilo da uzima lijekove, što ukazuje na nedostatak saradnje između policije i medicinskih službi; (e) optužnica za taj napad je podignuta ali nije procesuirana više od tri mjeseca, odnosno nakon što je X napao podnosioca predstavke; i (f) državni organi su bili svjesni da je X prijetio podnosiocu predstavke jer je on to prijavio policiji. Sud smatra da su pod ovim okolnostima državni organi morali biti svjesni realnog i predstojećeg rizika nasilja protiv podnosioca predstavke (vidjeti, mutatis mutandis, *Hajduová*, gore citirana, stav 50).

62. U svjetlu gore navedenog, Sud nalazi da je nepreduzimanje dovoljnih mjera od strane državnih organa kao reakcija na ponašanje X dovelo do povrede pozitivnih obaveza države na osnovu člana 8 Konvencije da se obezbijedi poštovanje privatnog života podnosioca predstavke.

63. U smislu gore navedenog, Sud smatra da je u prethodnom slučaju bilo povrede člana 8 Konvencije.

II. PRIMJENA ČLANA 41 KONVENCIJE

64. Član 41 Konvencije predviđa:

“Kada Sud utvrdi prekršaj Konvencije ili Protokola uz nju, a unutrašnje pravo Visoke strane ugovornice u pitanju omogućava samo djelimičnu odštetu, Sud će, ako je to potrebno, pružiti pravično zadovoljenje oštećenoj strani.”

A. Šteta

65. Podnosilac predstavke je tražio 6.700,00 eura ukupno, na ime nematerijalne štete: 5.000,00 eura za povredu Konvencije i 1.700,00 eura za pretrpljenu nematerijalnu štetu koju je pretrpio kao posljedicu napada X (vidjeti gornji stav 13).

66. Vlada je osporila zahtjeve podnosioca predstavke smatrajući ih nereálnim i neproporcionalnim u odnosu na ozbiljnost pretrpljenih povreda.

67. Sud dodjeljuje podnosiocu predstavke 4.500,00 eura na ime nematerijalne štete.

B. Troškovi i izdaci

68. Podnosilac predstavke je takođe tražio i 1.720,00 eura za troškove i izdatke nastale pred domaćim sudovima, i priložio je prevedene kopije zahtjeva za nadoknadu, zapisnike sa svih ročišta u domaćim postupcima i tarifu koja je propisana Tarifom advokatske komore. Takođe je tražio 1.970,00 eura za troškove postupka nastale pred Sudom. Ovaj iznos je uključivao i 470 eura za troškove prevođenja priložene dokumentacije.

69. Vlada je osporila zahtjeve podnosioca predstavke kao neosnovane. Konkretno, Vlada je navela da su troškovi prevoda priložene dokumentacije bili nepotrebni.

70. U skladu sa praksom Suda, podnosilac predstavke ima pravo na nadoknadu troškova i izdataka samo u onoj mjeri u kojoj je dokazano da su oni nužno i stvarno nastali, te da su s obzirom na visinu razumni. U konkretnom predmetu, uzimajući u razmatranje dokumentaciju koju je posjedovao i gore navedene kriterijume, Sud smatra razumnim da dodijeli iznos od 3.000,00 eura koji pokriva sve navedene troškove.

C. Kamata

71. Sud smatra da je primjereno da kamatna stopa bude zasnovana na najnižoj kamatnoj stopi Evropske centralne banke uz dodatak od tri procenta poena.

SA OVIH RAZLOGA, SUD, JEDNOGLASNO,

1. *Proglašava* predstavku prihvatljivom;
2. *Utvrdjuje* da je bilo povrede člana 8 Konvencije;
3. *Utvrdjuje*
 - (a) da tužena država treba da isplati podnosiocu predstavke, u roku od tri mjeseca od dana kad presuda postane pravosnažna u skladu sa članom 44 stav 2 Konvencije, sledeće iznose:
 - (i) 4.500,00 eura (četiri hiljade pet stotina eura), uvećano za bilo koje poreze koji se mogu naplatiti, na ime nematerijalne štete;
 - (ii) 3.000,00 eura (tri hiljade eura), uvećano za bilo koje poreze koji se mogu naplatiti podnosiocu predstavke, na ime troškova postupka;
 - (b) da će se od dana isteka gore pomenuta tri mjeseca do dana isplate obračunavati kamata koja je jednaka najnižoj kamatnoj stopi Evropske centralne banke uz dodatak od tri procentna poena;
4. *Odbacuje* ostatak zahtjeva podnosilaca predstavke za pravičnim zadovoljenjem.

Sačinjeno na engleskom jeziku, u pismenoj formi, 6. novembra 2018. godine na osnovu Pravila 77 stav 2 i 3 Poslovnika Suda.

Stanley Naismith
registrar

Robert Spano
predsjednik